

Täysistunto

Tiistai 20.3.2018 klo 14.00—17.51

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ilmatieteen laitoksesta

Hallituksen esitys HE 6/2018 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 5/2018 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

15.36 **Mikko Alatalo kesk:** Arvoisa puhemies! Ilmatieteen laitos tekee erittäin merkittävää työtä sisäisen turvallisuuden, erityistilanteiden, sääolosuhdepalvelujen vuoksi, se tekee myös yliopistoyhteistyötä, ilmastotutkimusta, myös tätä ilmaston lämpenemistä tutkii, varoittaa luonnononnettomuuksista ja antaa liikennemuotojen sääpalvelua, tekee jopa avaruustoimintaa ja yhteisrahoitteisia tutkimushankkeita ja säteilyturvallisuuteen liittyviä asioita, myös Puolustusvoimien palveluja ja kehitysyhteistyötä ja sisäisen turvallisuuden palveluita. Tässä mielessä tämä laki on tietysti tärkeä, todellakin, turvallisuusluonteisten tehtävien painottamiseksi, ja ennen kaikkea myös kansainvälisyys ja Suomen vahva edustaminen ovat tässä mukana.

Ilmatieteen laitoshan saa valtiolta 63 prosenttia rahoituksesta ja myös EU-rahoitusta. On ehdotettu kilpailuviranomaisten toimesta, että pitäisi yhtiöittää tämä, mutta tässä mielessä tahtotila on kuitenkin ollut valiokunnassa se, että ei lähdetä yhtiöittämään tällaisia laitosta, joka tekee niin paljon myös viranomaistyypistä toimintaa. Kaikkea ei tarvitse yhtiöittää, vaikka näitä yhtiöittämisä onkin tehty.

15.37 **Eerikki Viljanen kesk:** Herra puhemies! Kuten on hyvin tunnettua, Ilmatieteen laitos on kansainvälisestikin erittäin arvostettu palvelu- ja tutkimuslaitos, joka tuottaa havainto- ja tutkimustietoa kaikkien julkishallinnon sektoreiden, elinkeinoelämän ja kansalaisten tarpeisiin. Ehkä hieman heikommin on tiedostettu se, että Ilmatieteen laitoksella on myös merkittäviä tehtäviä yhteiskunnan turvallisuuden kannalta, kuten edustaja Alatalo äsken mainitsikin, ja sillä on keskeinen tehtävä myös ilmastonmuutokseen varautumista koskevan tiedon tuottamisessa.

Arvoisa puhemies! Yhdyn valiokunnan kantaan ja pidän hyvänä, että Ilmatieteen laitosta koskeva laki uudistetaan vastaamaan tämän hetken perustuslaista ja toimintaympäristön muutoksista johtuvia säädösteknisiä vaatimuksia ja että nykyistä säätelyä selkiytetään.

Huomionarvoista on sekin, että vaikka valtaosa Ilmatieteen laitoksen rahoituksesta tulee valtion talousarviorahoituksena, niin noin 60 prosenttia sen tutkimus- ja kehittämistöi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2018 vp

minnasta katettiin valtion talousarvion ulkopuolisella rahoituksella, eli Ilmatieteen laitoksen oma varainhankinta ja verkostoituminen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa on monelta osin onnistunut.

Varainhankinnassa tutkimus- ja kehittämistoimiin on siis onnistuttu melko hyvin, mutta yhdyn silti valiokunnan selkeään kantaan ja pidän Ilmatieteen laitoksen toimintaa ja tehtäviä niin tärkeinä, että sen resurssien riittävydestä tulee huolehtia jatkossakin. Käytännösähän valiokunnan linjaus tarkoittanee sitä, että vaikka laitosta kannustetaan omaan varainhankintaan, niin siitä huolimatta valtio tulee jatkossakin kantamaan viimekätisen vastuun laitoksen rahoittamisesta, ja hyvä näin.

15.39 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa puhemies! Laki Ilmatieteen laitoksesta ajantasaisesti Ilmatieteen laitoksen toimintaa 2000-luvulle. Kyseessä on organisaation, laitoksen tehtävien ja rahoituksen muutos, ja tätä on kannatettu kaikkien asiantuntijoiden ja käsittelyssä olleiden valiokunnan jäsentenkin taholta.

Ilmatieteen laitoksen rooli on todella iso meidän yhteiskunnassa ja myös kansainvälisesti katsottuna. Maksuton ja avoin data on kaikkien meidän käytettävissä ja hyödynnettävissä tutkimuksessa, myös ihan arkipäiväisessä elämässä — säästä ja ilmastosta puhutaan yleensä naapureidenkin kesken.

Sen lisäksi laittaisin painoarvoa sille, että Suomi on Arktisen neuvoston puheenjohtajamaa nyt kaksi vuotta ja meillä siellä erityisesti korostuu arktinen osaaminen: kylmäosaaminen, energiatehokkuus, avaruusteknologia ja niin edelleen. Olemme säähavaintoasemiemme puolesta satelliittijärjestelmänkin puitteissa aivan maailman kärkiluokkaa, kun puhutaan tutkimuksesta ja tiedon keräämisestä Ilmatieteen laitoksen asioissa.

Arktisille alueille kohdistuu tänä päivänä hyvin isot odotukset niin taloudellisesti, suurien investointien myötä kuin myös kokonaisuudessaan kaikkien niiden resurssien puitteissa, mitä tuolla arktisella alueella on. Voi olla, että joku päivä rakennamme Jäämeri-yhteyden myös Suomesta, mutta Koillisväylä on se, jossa tämä navigaatiotietopalvelu erityisesti voisi Ilmatieteen laitoksen tuottamana auttaa kansainvälisesti vähentämään onnettomuuksia mutta myös hyödyntämään tuota tulevaa meriväylää, joka meillä mahdollisesti Koillisväylän osalta sitten on olemassa.

15.41 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ilmatieteen laitos tekee todellakin tärkeää tutkimustyötä suomalaiselle yhteiskunnalle ja meille kaikille suomalaisille, niin yksityisille henkilöille kuin yrityksille ja teollisuudelle. Ilmatieteen laitos tarjoaa myös mukavuuspalveluja, ja se on yksi asia, mikä tietysti näin veronmaksajana kiinnostaa. On tosi mukavaa seurata lomalla, missä päin sadekuurot yllättävät, taikka näin keväällä, missä on hyvät hiihtokelit, ja sitä mukaa pystyy omaa elämäänsä järjestelemään. Tämä on hyvä niin sanottu ilmainen palvelus veronmaksajille. Ilmaisia lounaitahan ei ole olemassa, mutta tämä on näin.

Ilmatieteen laitos tarjoaa myös teknisille yrityksille hyvän mahdollisuuden kehittää. Meillä on paljon tunnettua teollisuutta ilmanlaadun mittaamisessa, tuulen mittaamisessa ja tämältyyppisissä tekniikka-asioissa. Tämä on tärkeä sillä lailla.

Mutta erityisen tärkeä Ilmatieteen laitos on Puolustusvoimille, puolustusteollisuudelle. Itse pidänkin tärkeänä sitä, että myös tässä asiassa Ilmatieteen laitos tukee työtä turvallisuuden ja kansainvälisten asioiden kautta liikenteen hyväksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2018 vp

Käytin perjantaina tästä samasta aiheesta ehkä pikkuisen humoristisen puheenvuoron, mutta sen viesti oli kuitenkin se, kuinka tärkeää on havainnoida erilaisia asioita, mitä säässä ja maailmassa ympärillämme tapahtuu, ja siinä Ilmatieteen laitos antaa tutkittua ja todellista tietoa, mitä voidaan verrantaa ja pitää luotettavana tietona, ja tätä kautta voidaan seurata eri asioiden kehittymistä. Siksi pidän tärkeänä, että yhtiöittäminen ei ole mahdollista vaan Ilmatieteen laitos jatkaa nykyisellään.

15.43 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Yhdyn niihin kaikkiin arvioihin ja mielipiteisiin, mitä täällä on esitetty Ilmatieteen laitoksen tärkeydestä, merkityksestä, sen tuottamasta datasta, asiantuntemuksesta, niistä palveluista, mitä sieltä saamme. Ja varmasti on syytä todeta Ilmatieteen laitoksen rooli myös eräänlaisena avoimen datan edelläkävijänä ja kaikkea tällaista hyvää tästä.

Mutta oikeastaan pyysin tämän puheenvuoron siksi, kun muistelin minäkin, että meillä jäi silloin viime perjantaina vähän kesken tämä keskustelu, johon itsekin osallistuin. Todettakoon nyt vielä tämänkin päivän keskustelussa se merkittävä asia, mikä myös liittyy tähän valiokunnan mietintöön ja kaiken kaikkiaan nyt koko eduskunnan asentoon tämän Ilmatieteen laitoksen osalta, mikä on se, että tässä ei päädytä siihen, että Ilmatieteen laitos tulisi yhtiöittää.

Täällä esimerkiksi perjantaina edustaja Alatalo ja nyt edustaja Pakkanen — ja Alatalo tänäänkin — totesivat, että Ilmatieteen laitos tekee niin tärkeää työtä, niin tärkeää yhteiskunnallista työtä, että sitä ei ole syytä yhtiöittää. Tämä on hyvä lause — nyt erityisesti hallituspuolueiden muistiin. Nimittäin joskus on vähän kauhistuttanut se meno, mikä tällä hallituskaudella kaiken kaikkiaan on ollut sen suhteen, että tuntuu, että monet tärkeät toimijat pitäisi väen vängällä yhtiöittää. Mitä muuta siellä sotessa oli liikkeellä kuin pakkoyhtiöittämisajatuksia hallituksella, suorastaan vimmaista yhtiöittämistä monien asioiden osalta, jotka kuitenkin ovat yhteiskunnan kannalta tärkeitä? On myönteinen ja hyvä ja tärkeä asia, että tässä myös hallituspuolueiden taholta todetaan, että merkittävää yhteiskunnallista työtä tekevää instanssia ei tule eikä pidä eikä tarvitse yhtiöittää. Tämä on sinänsä hallituspuolueilta linjanmuutos nykyiseen ideologiaan, mutta hyvä niin, koska se linjanmuutos on tässä suhteessa hyvä ja tervetullut.

15.45 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puheenjohtaja! Tämä on nyt juuri se kohta, missä hallitukselta priimaa pukkaa. On ilo todeta, että valiokunnassa niin kuultavat kuin me kuuntelevat korvat olimme yhtä mieltä siitä, minkälainen mietintö tästä pitää tehdä. Ja siinä mielessä on hienoa, että niin syvä yhteisymmärrys tämän linjauksen kanssa oli.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto korkeammalla profiilillaan toi hieman sitä mahdollisuutta, että pitäisi yhtiöittää ja mitä se olisi. Taisi olla niin, että MTK:lla ja EK:llakin oli samansuuntaisia näkemyksiä, että tässä valmisteluvaiheessa oltaisiin voitu ajatella, että tämä ei toimi tällaisessa muodossa kuin se tällä hetkellä on. Mutta onneksi hallitus esityksessään ja valiokunta yksituumaisesti asiantuntijoita kuullessaan päätyi siihen, että tämä ei oikeastaan tullut vakavasti edes pohdintaan.

Tämä on yhteiskunnallisesti niin merkittävä tuote ja tuottaja. Kuinka paljon tähän liittyykään sitä, että meillä merentutkimus — no, onneksi, kun laivaa korjataan, se korjataan Raumalla. Sillä lailla satakuntalaistakin ilahduttaa, että kun asioita hoidetaan, niin hoidetaan ne sitten kunnolla, nämä korjaus- ja muutostyöt tehdään satakuntalaisella telakalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2018 vp

Mutta ihan oikeasti: Meillä on seuraavana päiväjärjestyksen kohtana lentoliikenteeseen liittyvä kansalaislakialoite, ja Ilmatieteen laitos on silläkin sektorilla merkittävä tekijä. Tiedetään, että meillä on elinkeinoja, jotka seuraavat sitä aktiivisesti, esimerkiksi maaseutu-elinkeino on erittäin riippuvainen Ilmatieteen laitoksesta ja tekee päätöksiä sen ennusteen perusteella.

15.47 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! On erittäin miellyttävää kuunnella nyt tätä yksituumaista keskustelua Ilmatieteen laitoksen tarpeellisuudesta ja asemasta.

Laitos on todellakin tärkeä tutkimus- ja palvelulaitos. Sillä on myös tärkeitä tehtäviä koko yhteiskunnan turvallisuuden kannalta. Sitä ei ole tarvetta missään tapauksessa yhtiöittää, vaan tulee säilyttää nykyinen asema.

Sekä elinkeinoelämä, yritys-elämä että meistä jokainen saa ja voi myöskin käyttää hyväkseen Ilmatieteen laitoksen palveluja varmaan lähes päivittäin. Saamme sieltä erittäin paljon tietoa myös mahdollisiin tuleviin sääntömuutoksiin, ja niitä palveluja itse ainakin käytän. On erittäin hyvä, että data on avointa tänä päivänä ja ollaan menossa vielä yhä enemmän avoimeen dataan muuallakin.

On erittäin hyvä, että Ilmatieteen laitosta koskeva laki nyt uudistetaan nykyiseen toimintaympäristöön soveltuvaksi ja toimivaksi. Näin selkeytetään nykyistä sääntelyä ja tuetaan laitoksen tehtävien toteuttamista myöskin tulevaisuudessa.

15.48 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa puhemies! Suhtaudun itse ehkä vähän pragmaattisemmin tuohon yhtiöittämisasiaan siinä mielessä, jos puhutaan esimerkiksi liikenteen rahoittamisesta. Olin Luzernissa kansainvälisessä liikennekonferenssissa, ja kyllä Keski-Euroopassa ja ylipäänsä Euroopassa aika paljon on muodostettu niin sanottuja tie- ja rautatieyhtiöitä, jotka toteuttavat jonkun tietyn tienpätkän, ja siihen on saatu sitten rahaa Euroopan investointipankilta, ja siellä on tulolähteenä — eli se, millä tämä tulovirta saadaan sitten — esimerkiksi maksut, tiemaksut tai rahtimaksut. Eli siinä mielessä, vaikka valtiovarainministeriö saa halvemmalla tuon rahan, moni hanke saataisiin nopeammin aikaan, jos me yhtiöittäisimme tiettyjä tiehankkeita.

Mutta mitä tulee tähän Ilmatieteen laitokseen, niin tässä tapauksessa yhtiöittäminen voisi estää laitosta tuottamasta riippumatonta ja korkealuokkaista tutkimustietoa yhtä laajalle asiakaskunnalle kuin tällä hetkellä, koska silloin täytyisi maksuja periä tällaisista palveluista, jotka ovat kuitenkin tärkeitä kaikille yhteiskunnan toimijoille. Yhtiöittämisellä olisi myös vaikutuksia Ilmatieteen laitoksen tuottaman datan ja palveluiden pohjalle syntyvän uuden yritystoiminnan edellytyksiin. Meillähän koko ajan lisääntyy tämä kaikki sään seuraaminen, ja meidän täytyy pystyä ennakoimaan, jopa sähköyhtiöiden, mikä on sää ja mitkä ovat vahingot mahdollisesti. Tykkylumi on ollut esimerkiksi tällainen yksi asia, joka on tuottanut paljon ongelmia. Siinä mielessä minä pitäisin kyllä taas sitten, niin kuin tässä on hallituksen esitys pitänytkin, Ilmatieteen laitoksen tämän yhtiöittämisen ulkopuolella. — Kiitokset oppositiolle kiitoksista.

15.50 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! On mukava huomata, että lainsäädäntötyö on myös laadukasta ja hyvää, ja siitä on silloin myös syytä kiitosta antaa.

On hienoa, että meillä on tällainen toimija kuin Ilmatieteen laitos on, ja tässä keskustelussa ja jo viime perjantaina, kun aloitimme tätä keskustelua, esille on tullut se, että meillä on tällaiselle toimijalle poikkeuksellisen paljon tehtävää ja tilaa. Se tutkimustyö, mitä Il-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2018 vp

matieteen laitos tekee, on maailmanlaajuisestikin arvostettua ja korkeatasoista, ja sitten on tämä arktinen osaaminen, jossa meillä on paljon annettavaa mutta myös tämäntyypisen tutkimustyön kautta paljon saatavaa, ja silloin on äärimmäisen järkevää ja tärkeää, että me olemme tässä tutkimustyössä mukana ja juuri tämäntyypisellä toimijalla kuin Ilmatieteen laitos on.

Mutta niin kuin perjantaina jo debattipuheenvuorossani totesin, itse toivon, että Ilmatieteen laitos myös etsii erilaisia yhteistyömalleja niin maailmanlaajuisesti, kansainvälisesti kuin Suomessakin eri toimijoiden kanssa. Meillä on korkeaa osaamista tällä sektorilla myös yksityisellä puolella, ja on hyvä yhdistää tätä osaamista myös Ilmatieteen laitoksen kanssa.

15.52 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Yhtiöittäminen on pragmaattinen kysymys. Minulla ei ole mitään ideologista näkökulmaa siihen, että puolesta tai vastaan, vaan aina tilannekohtaisesti kannattaa edetä.

Ilmatieteen laitos tekee tärkeää työtä, ja jos tätä laajentaa Suomen rajojen ulkopuolelle, niin siellä tulee esimerkiksi kehitysyhteistyö vastaan. Ilmastomuutoksen myötä monessa maassa ruuantuotanto muuttuu, ja on entistä tärkeämpää, että mikroilmasto ja pitkän ajan ennustukset osuvat mahdollisimman hyvin kohdalleen. Tämä kannattaa viedä kehitysapuun entistä tiukemmin mukaan.

Toinen näkökulma liittyy koulutukseen, koulutusvientiin ja sitten tietysti suomalaisen tutkimukseen, osaamiseen ja yritystoimintaan. Otetaan nyt tämmöisiä yrityksiä, kuten esimerkiksi Vaisala.

Sitten ihan yhtiöittämiseen liittyen, niin Alatalolle tamperelaisena, että siellä kannattaa miettiä hyvin tarkkaan esimerkiksi tätä tekopohjavesiyhtiötä, kannattaako sillä kiusata lähikuntia, Pälkänettä, Kangasalaa, vai kannattaisiko tässä tapauksessa lopettaa koko yhtiö ja palata normaalin vedentuotantoon.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä edustaja Myllykoski.

15.53 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Innostuin tuosta edustaja Heinosen puheenvuorosta. Nimenomaan Ilmatieteen laitos nauttii jo nyt EU-rahoituksen tuomista hedelmistä niihin yhteisiin hankkeisiin, eli Ilmatieteen laitos on kansainvälisesti verkostunut toimija. [Timo Heinosen välihuuto] Mitä vielä lisää — sitten tarvitsee tavallaan pohtia sitä, satsaammeko lisää resursseja henkilöstöön, mikä tarkoittaa sitä, että jonkun tarvitsee sitten olla myös osaltaan kustantamassa. Eli jos me haluamme vielä enemmän laajentaa, niin se tarkoittaa kyllä, että valtion pitää olla siihen myös satsaamassa. Kaikkea emme tule nimittäin saamaan ulkopuolisen rahoituksen osalta, vaikka tutkimuksen ja kehityksen rahoitus tulee 60-prosenttisesti muilta kuin valtiolta. Siinä mielessä on hyvä tehdä ratkaisuja, jotka tukevat Ilmatieteen laitoksen edelleenkehittymistä, ja on ollutkin ilahduttavaa kuulla, että myös hallituspuolueissa nähdään, että vielä laajemmin suomalaista erityisosaamista viedään markkinoille, mikä sitten tuottaa meille sen avoimen datan kautta ja sen mahdollisen käyttämisen kautta suuria uusia avauksia.

On todella hienoa, kun käy saaristossa Ilmatieteen laitoksen eräissä toimipisteissä katsomassa havainnollisesti, kuinka he seuraavat meriliikenteen rikkidioksidipäästöjä aivan sillä omalla teknologiallaan ja seuraavat koko ajan meressä tapahtuvien lämmönmuutos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 25/2018 vp

ten vaikutuksia. Se osaaminen on todella korkealla tasolla, ja siinä mielessä olen hyvillä mielillä tämän lain takana.

15.55 **Pekka Puska kesk:** Arvoisa puhemies! En malta ihan lyhyesti olla yhtymättä kaikkiin niihin myönteisiin kommentteihin, mitä on sanottu Ilmatieteen laitoksesta. Kun me täällä aika paljon puhumme juuri tutkimuksen merkityksestä, me tarvitsemme sekä yliopistoja että tiettyjä valtion tutkimuslaitoksia. Molemmat tukevat toisiaan. Ilmatieteen laitos osoittaa sen, kuinka siellä tehdään toisaalta hyvää tutkimusta, toisaalta monella tavalla tuetaan valtiota sen tehtävissä ja toisaalta pelataan yhteen elinkeinoelämän kanssa. Osoitukseksi tutkimuksen korkeasta merkityksestä ja arvostuksesta — en tiedä, sanottiinko se täällä — on se, että Ilmatieteen laitoksen entinen pääjohtaja on maailman meteorologisen järjestön pääjohtajana Genevessä tänä päivänä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 6/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.